

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ**

**ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΕΜΠΟΡΙΟΥ
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ
ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΑΝΑΘΕΤΟΥΣΩΝ ΑΡΧΩΝ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ**

ΑΝΑΡΤΗΤΕΑ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ
Αθήνα, 15-12-2025

Αριθ. Πρωτ. : 99864 - 15-12-2025

Ταχ. Δ/ση	: Πλατεία Κάνιγγος	ΠΡΟΣ :	ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΑΝΑΘΕΤΟΥΣΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ
Ταχ. Κώδικας	: 10677		ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ
Πληροφορίες	: Τσαγκούρου Στ.		
Email	: neosnomos@mindev.gov.gr		

Θέμα: «Εγκύκλιος προς τις αναθέτουσες αρχές σχετικά με τη διενέργεια της διαδικασίας της απευθείας ανάθεσης συμβάσεων προμηθειών και υπηρεσιών του άρθρου 118 ν. 4412/2016 (Α' 147)»

Περιεχόμενα

A. Αντικείμενο εγκυκλίου.....	2
B. Ορισμός απευθείας ανάθεσης.....	2
Γ. Εκτιμώμενη αξία σύμβασης προμήθειας ή παροχής υπηρεσιών που ανατίθεται με τη διαδικασία της απευθείας ανάθεσης του άρθρου 118 του ν. 4412/2016	2
Δ. Διενέργεια διαδικασίας απευθείας ανάθεσης	3
Ε. Στοιχεία της πρόσκλησης υποβολής προσφοράς.....	7
ΣΤ. Στοιχεία απόφασης ανάθεσης της σύμβασης	9
Η. Αποδεικτικά στοιχεία/δικαιολογητικά ανάθεσης της σύμβασης των οποίων η υποβολή εκ μέρους του προσκληθέντα ζητείται υποχρεωτικά από την αναθέτουσα αρχή.....	9
Θ. Αποδεικτικά στοιχεία/δικαιολογητικά ανάθεσης της σύμβασης, των οποίων η υποβολή εκ μέρους του προσκληθέντα, εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια της αναθέτουσας αρχής.....	10
Ι. Αποδεικτικά νόμιμης εκπροσώπησης και σύστασης.....	11
ΙΑ. Ενδεικτικά ερωτήματα και απαντήσεις	11

A. Αντικείμενο εγκυκλίου

Με την παρούσα εγκύκλιο παρέχονται οδηγίες στις αναθέτουσες αρχές σχετικά με τη διενέργεια της διαδικασίας της απευθείας ανάθεσης δημόσιων συμβάσεων προμηθειών και υπηρεσιών του άρθρου 118 του ν. 4412/2016 (Α' 147).

B. Ορισμός απευθείας ανάθεσης

Η διαδικασία της απευθείας ανάθεσης σύμβασης ρυθμίζεται στο ν. 4412/2016, και ιδίως στα άρθρα 118 και 120 του ν. 4412/2016.

Με τον όρο «απευθείας ανάθεση» νοείται η διαδικασία ανάθεσης σύμβασης με ή χωρίς εκ των προτέρων δημοσιότητα κατά περίπτωση, στο πλαίσιο της οποίας οι αναθέτουσες αρχές αναθέτουν σύμβαση στον οικονομικό φορέα της επιλογής τους, κατόπιν έρευνας αγοράς (άρθρο 2 παρ. 1 περ. 31 του ν. 4412/2016).

Οι απευθείας αναθέσεις δημοσίων συμβάσεων συνιστούν εξαιρετικές διαδικασίες κατά παρέκκλιση του θεμελιώδους κανόνα του δικαίου των δημοσίων συμβάσεων που είναι η διενέργεια διαγωνισμού. Εντούτοις, η αναγκαιότητά τους αναγνωρίζεται από τον εθνικό νομοθέτη, ο οποίος προβλέπει ρητώς και υπό προϋποθέσεις τη δυνατότητα προσφυγής σ' αυτές, όπως όταν πρόκειται να συναφθούν συμβάσεις μικρής αξίας χωρίς το βάρος δυσανάλογων διατυπώσεων και διαδικασιών.

Γ. Εκτιμώμενη αξία σύμβασης προμήθειας ή παροχής υπηρεσιών που ανατίθεται με τη διαδικασία της απευθείας ανάθεσης του άρθρου 118 του ν. 4412/2016

Η προσφυγή στη διαδικασία της απευθείας ανάθεσης επιτρέπεται, όταν η εκτιμώμενη αξία της σύμβασης, είναι ίση ή κατώτερη από το όριο των τριάντα χιλιάδων (30.000) ευρώ.

Ειδικά, για τις συμβάσεις υπηρεσιών, οι οποίες εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των άρθρων 107 έως 110 του ν. 4412/2016, το ανωτέρω ποσό ορίζεται στις εξήντα χιλιάδες (60.000) ευρώ. Υπό τις προϋποθέσεις που θέτει η παρ. 6 του άρθρου 118, το όριο των 60.000 ευρώ αφορά και στην ανάθεση συμβάσεων προμηθειών και υπηρεσιών για υλοποίηση έργων ΤΠΕ

με αντικείμενο την εξασφάλιση της διαλειτουργικότητας των ψηφιακών υπηρεσιών ή τον εκσυγχρονισμό των ψηφιακών εργαλείων της Κεντρικής Διοίκησης κατά την έννοια της περ. στ' της παρ. 1 του άρθρου 14 του ν. 4270/2014 (Α' 143).

Όπου στην παρούσα γίνεται αναφορά σε ποσό ή αξία σύμβασης, εννοείται το ποσό ή η αξία της σύμβασης χωρίς ΦΠΑ.

Διευκρινίζεται ότι για την εκτίμηση της αξίας μιας συγκεκριμένης σύμβασης, στο άρθρο 6 του ν. 4412/2026 ορίζεται ότι « (...) 3. Η επιλογή της χρησιμοποιούμενης μεθόδου για τον υπολογισμό της εκτιμώμενης αξίας μιας σύμβασης δεν γίνεται με σκοπό την αποφυγή της εφαρμογής οποιοσδήποτε διάταξης του παρόντος νόμου. Η σύμβαση δεν κατατέμενεται κατά τρόπο ώστε να αποφεύγεται η εφαρμογή οποιοσδήποτε διάταξης του παρόντος νόμου, εκτός αν αυτό δικαιολογείται από αντικειμενικούς λόγους (...).

Δ. Διενέργεια διαδικασίας απευθείας ανάθεσης

Η εφαρμογή της διαδικασίας της απευθείας ανάθεσης δημόσιας σύμβασης περιλαμβάνει τουλάχιστον τις κάτωθι ενέργειες της αναθέτουσας αρχής:

➤ Τεκμηρίωση της σκοπιμότητας ανάθεσης της σύμβασης καθώς και της εκτιμώμενης αξίας αυτής.

Η τεκμηρίωση της σκοπιμότητας ανάθεσης της σύμβασης, ο προσδιορισμός αλλά και η τεκμηρίωση της εκτιμώμενης αξίας (προϋπολογισμός) της σύμβασης, αφορούν στο στάδιο της προετοιμασίας της δημόσιας σύμβασης και αποτελούν υποχρεωτικά στοιχεία του φακέλου της δημόσιας σύμβασης, σύμφωνα με το άρθρο 45 του ν. 4412/2016.

Για περισσότερες πληροφορίες αναφορικά με τις ανωτέρω ενέργειες, παραπέμπονται οι αναθέτουσες αρχές στη με αρ. 43282/04-06-2025 εγκύκλιο (ΑΔΑ:9ΙΙΟ46ΝΛΣΞ-5ΔΚ) με θέμα «Οδηγίες σχετικά με την τήρηση του φακέλου δημόσιας σύμβασης προμηθειών/παροχής υπηρεσιών του άρθρου 45 του ν. 4412/2016». Η ως άνω εγκύκλιος παρέχει οδηγίες στην περίπτωση διενέργειας ανοιχτών διαδικασιών ανάθεσης αλλά - λόγω της υποχρεωτικότητας τήρησης του φακέλου, ανεξαρτήτως διαδικασίας, τρόπου ανάθεσης (ηλεκτρονική/έγχαρτη κ.λπ.) και εκτιμώμενης αξίας της σύμβασης - εφαρμόζεται αναλογικά και στην περίπτωση διεξαγωγής της διαδικασίας της απευθείας ανάθεσης.

Για την απευθείας ανάθεση δημοσίων συμβάσεων, οι φορείς θα πρέπει να προγραμματίζουν εγκαίρως και ορθολογικά την κάλυψη των αναγκών τους, να μην καλύπτουν αυτές αποσπασματικά προβαίνοντας σε τεχνητές κατατιμήσεις, και να καθορίζουν με σαφήνεια το αντικείμενο της σύμβασης. Επιπλέον ο τρόπος υπολογισμού της εκτιμώμενης δαπάνης θα πρέπει να αποδεικνύεται με προηγούμενη διενέργεια έρευνας αγοράς, όπως ορίζεται τόσο στο άρθρ. 45 περί συγκρότησης και τήρησης του φακέλου δημόσιας σύμβασης όσο και στο άρθρο 2 που αφορά στο ορισμό της απευθείας ανάθεσης του οικείου νόμου. Τούτο επιβάλλεται και από την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης και την σύστοιχη αυτής αρχή της οικονομικότητας (άρθρο 33 περ. α' υποπερ. αα' του ν. 4270/2014), ώστε, πέραν του σαφούς προσδιορισμού του οικονομικού αντικειμένου της σύμβασης, να καθίσταται εφικτός ο έλεγχος του τρόπου υπολογισμού της προϋπολογιζόμενης δαπάνης, της έκτασης και του εύλογου χαρακτήρα της δημοσιονομικής επιβάρυνσης και συνακόλουθα της νόμιμης διάθεσης του δημοσίου χρήματος και της λελογισμένης χρήσης των δημόσιων πόρων.

➤ Έκδοση και δημοσίευση εγκεκριμένου αιτήματος

Σύμφωνα με το άρθρο 5 της με αρ. 76928/2021 (Β' 3075) κοινής υπουργικής απόφασης των Υπουργών Ανάπτυξης και Επενδύσεων και Επικρατείας ως εγκεκριμένα αιτήματα νοούνται «οι αποφάσεις ανάληψης υποχρέωσης ή οι πολυετείς εγκρίσεις του άρθρου 67 του ν. 4270/2014, κατά περίπτωση, ή οι συλλογικές αποφάσεις Έργων ή Μελετών του άρθρου 80 του ν. 4270/2014, εφόσον η δαπάνη υπάγεται στη διαδικασία του π.δ. 80/2016 (Α' 145) ή οι αποφάσεις δέσμευσης πίστωσης αρμοδίου οργάνου εφόσον η δαπάνη δεσμεύεται με άλλη ανάλογη διαδικασία. Οι πολυετείς εγκρίσεις του άρθρου 67 του ν. 4270/2014, καταχωρίζονται στην περίπτωση που η προκαλούμενη δαπάνη πρόκειται να βαρύνει αποκλειστικά και μόνον το επόμενο ή τα επόμενα οικονομικά έτη».

Η έκδοση του εγκεκριμένου αιτήματος, προκειμένου να εξασφαλιστεί η χρηματοδότηση της σύμβασης που θα ανατεθεί, αποτελεί στοιχείο νομιμότητας της σύμβασης, σύμφωνα με τις διατάξεις περί δημοσίων συμβάσεων και δημοσίου λογιστικού και στοιχείο ωριμότητας της σύμβασης. Η δημοσίευση του εγκεκριμένου αιτήματος λαμβάνει χώρα στο ΚΗΜΔΗΣ και ακολούθως (έως την υλοποίηση της διαλειτουργικότητας των δύο συστημάτων) στο Πρόγραμμα Διαύγεια.

➤ Πρόσκληση υποβολής προσφοράς στη διαδικασία της απευθείας ανάθεσης

Όταν εφαρμόζεται η διαδικασία της απευθείας ανάθεσης της σύμβασης του αρ. 118 του ν. 4412/2016, η αναθέτουσα αρχή αποστέλλει πρόσκληση (απόφαση) για υποβολή προσφοράς στην οικεία διαδικασία σε συγκεκριμένους οικονομικούς φορείς. Η πρόσκληση δύναται να απευθύνεται και σε ένα μόνο οικονομικό φορέα. Ως εκ τούτου, ο αριθμός των οικονομικών φορέων που θα προσκληθεί εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια της αναθέτουσας αρχής. Επισημαίνεται ότι η αναθέτουσα αρχή θα πρέπει να καθορίζει στην οικεία πρόσκληση σαφή και αντικειμενικά κριτήρια για την επιλογή του αναδόχου, ανάλογα με τη φύση της σύμβασης ώστε να αποδεικνύεται ότι η επιλογή έγινε βάσει των κριτηρίων αυτών.

Διευκρινίζεται ότι στην περίπτωση της απευθείας ανάθεσης δεν νοείται πρόσκληση για υποβολή προσφοράς σε κάθε ενδιαφερόμενο. Ειδικότερα, όταν η πρόσκληση για υποβολή προσφοράς, προκειμένου να ανατεθεί σύμβαση εκτιμώμενης αξίας έως τα όρια του αρ. 118 του ν. 4412/2016, δεν απευθύνεται σε συγκεκριμένο/ους οικονομικό/ούς φορέα/είς, αλλά είναι ανοιχτή προς κάθε ενδιαφερόμενο που επιθυμεί να υποβάλλει προσφορά, τότε η διαδικασία που εφαρμόζεται είναι η ανοιχτή διαδικασία του αρ. 27 του ν. 4412/2016 και όχι η διαδικασία της απευθείας ανάθεσης. Είναι σαφές ότι στην εν λόγω περίπτωση, εφαρμόζονται όλοι οι προβλεπόμενοι στο νομοθετικό πλαίσιο κανόνες διενέργειας της ανοιχτής διαδικασίας ανάθεσης σύμβασης, κάτω των (ενωσιακών) ορίων (ιδίως τήρηση προβλεπόμενης προθεσμίας υποβολής προσφορών, σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ.1, περ. α του άρθρου 121 του ν. 4412/2016, υποβολή ΕΕΕΣ από τους προσφέροντες, εφαρμογή άρθρου 105 του ν. 4412/2016, περί κατακύρωσης σύμβασης κ.λπ.).

Η δημοσίευση στο ΚΗΜΔΗΣ της πρώτης πρόσκλησης που αποστέλλει η αναθέτουσα αρχή προς συγκεκριμένο οικονομικό φορέα ή φορείς, αποτελεί το χρονικό σημείο εκκίνησης της διαδικασίας της απευθείας ανάθεσης, σύμφωνα με το άρθρο 120, παρ. 2 του ν. 4412/2016.

Εφόσον, μετά τη δημοσίευση της πρώτης πρόσκλησης, η αναθέτουσα αρχή αποφασίσει να αποστείλει πρόσκληση και σε άλλο ή άλλους οικονομικούς φορείς, τότε η εν λόγω πρόσκληση/πρόσκλησεις δημοσιεύονται, επίσης, στο ΚΗΜΔΗΣ, σύμφωνα με το άρθρο 5 της με αρ. 76928/2021 (Β' 3075) κοινής υπουργικής απόφασης.

Οι επόμενες, της πρώτης δημοσιευθείσας, προσκλήσεις μπορούν να έχουν ως έναυσμα εκδήλωση επιθυμίας συμμετοχής-αιτήματος στη διαδικασία κάποιου οικονομικού φορέα. Η αποδοχή των σχετικών αιτημάτων και η συνακόλουθη αποστολή πρόσκλησης εναπόκειται

στη διακριτική ευχέρεια της αναθέτουσας αρχής. Η κρίση περί της αποδοχής ή μη τέτοιων αιτημάτων βασίζεται ιδίως στην προστασία του δημοσίου συμφέροντος και της αρχής της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης.

Σε κάθε περίπτωση, η αξιολόγηση των προσφορών αφορά μόνο στους προσκληθέντες οικονομικούς φορείς. Εφόσον οικονομικός φορέας, χωρίς να έχει προσκληθεί, αποστείλει με ίδια πρωτοβουλία προσφορά στην αναθέτουσα αρχή, αυτή δεν τη λαμβάνει υπόψη της.

Παράδειγμα: Η αναθέτουσα αρχή αποφασίζει την εφαρμογή της διαδικασίας της απευθείας ανάθεσης σύμβασης προμήθειας φωτοαντιγραφικού χαρτιού, εκτιμώμενης αξίας 15.000 ευρώ, πλέον ΦΠΑ. Εκτιμώμενη τιμή μονάδας είναι τα 5 ευρώ, πλέον ΦΠΑ.

Στο πλαίσιο αυτό, απευθύνει πρόσκληση υποβολής προσφοράς σε ένα συγκεκριμένο οικονομικό φορέα, η οποία δημοσιεύεται στο ΚΗΜΔΗΣ.

Πριν την ανάθεση της σύμβασης, ένας άλλος οικονομικός φορέας που προσφέρει το είδος στην αγορά και είδε τη σχετική δημοσιευθείσα πρόσκληση στο ΚΗΜΔΗΣ, εκδηλώνει την επιθυμία του να συμμετέχει και ο ίδιος στη διαδικασία, ενημερώνοντας (π.χ. μέσω μηνύματος ηλεκτρονικού ταχυδρομείου) την αναθέτουσα αρχή περί της πρόθεσής του για προσφορά του είδους/μονάδας στην τιμή των 3 ευρώ, πλέον ΦΠΑ. Η αποδοχή ή μη της εν λόγω πρόθεσης συμμετοχής/αιτήματος, εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια της αναθέτουσας αρχής (η οποία το αξιολογεί με γνώμονα τις αρχές του δημοσίου συμφέροντος και της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης). Στην περίπτωση που αυτή αποδεχτεί το σχετικό αίτημα, προκειμένου να αξιολογηθεί ο εν λόγω φορέας, απαιτείται να λάβει πρόσκληση, ώστε να καταθέσει την προσφορά του. Η πρόσκληση αυτή δημοσιεύεται, επίσης, στο ΚΗΜΔΗΣ.

➤ **Ανάθεση της σύμβασης**

Μετά την αξιολόγηση των προσφορών του προσκληθέντος ή των προσκληθέντων οικονομικών φορέων, η αναθέτουσα αρχή εκδίδει απόφαση ανάθεσης της σύμβασης, βάσει των αποτελεσμάτων της αξιολόγησης αυτής.

Σύμφωνα με τη ρητή νομοθετική πρόβλεψη, το απαιτούμενο χρονικό διάστημα που υποχρεωτικά μεσολαβεί μεταξύ της δημοσίευσης στο ΚΗΜΔΗΣ της **πρώτης** πρόσκλησης

προς υποβολής προσφοράς και της κοινοποίησης/ανάρτησης στο ΚΗΜΔΗΣ της σχετικής απόφασης ανάθεσης της σύμβασης είναι **τουλάχιστον πέντε (5) ημέρες**. Μη συμμόρφωση της αναθέτουσας αρχής με την εν λόγω υποχρέωση συνιστά παράνομη ενέργεια και κωλύει την ανάθεση της σύμβασης.

Συνεπώς, ο νόμος επιβάλλει στις αναθέτουσες αρχές την τήρηση μιας ελάχιστης προθεσμίας πέντε ημερολογιακών ημερών, η οποία εκκινεί από την επόμενη της δημοσίευσης στο ΚΗΜΔΗΣ της πρώτης (αρχικής) πρόσκλησης υποβολής προσφοράς. Μόνο εφόσον παρέλθει η ανωτέρω προθεσμία, η αναθέτουσα αρχή επιτρέπεται να κοινοποιήσει στον ανάδοχο και να δημοσιεύσει στο ΚΗΜΔΗΣ την απόφαση ανάθεσης της σύμβασης. Σε περίπτωση παράλειψης της υποχρέωσης δημοσίευσης της απόφασης ανάθεσης στο ΚΗΜΔΗΣ, η σχετική σύμβαση, σύμφωνα με το δεύτερο εδάφιο της παρ. 3 του άρθρου 118 του ν. 4412/2016, **καθίσταται αυτοδικαίως άκυρη**.

Είναι σαφές, ότι η απόφαση ανάθεσης της σύμβασης μπορεί - κατά τα ανωτέρω - να αφορά όχι τον πρώτο προσκληθέντα στη διαδικασία αλλά κάποιον από τους μετέπειτα προσκληθέντες. Σε κάθε περίπτωση, η (ελάχιστη) προθεσμία των πέντε ημερολογιακών ημερών για την ανάθεση της σύμβασης αφορά στην πρώτη πρόσκληση και όχι τυχόν επόμενες δημοσιευθείσες προσκλήσεις.

Με την κοινοποίηση στον ανάδοχο και τη δημοσίευση στο ΚΗΜΔΗΣ της απόφασης ανάθεσης, η σύμβαση θεωρείται συναφθείσα.

Ε. Στοιχεία της πρόσκλησης υποβολής προσφοράς

Τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στην πρόσκληση υποβολής προσφοράς είναι ιδίως τα κάτωθι:

- **Επωνυμία, αριθμός φορολογικού μητρώου (ΑΦΜ) και κωδικός ηλεκτρονικής τιμολόγησης της αναθέτουσας αρχής.**

Επισημαίνεται ότι στη με αρ. 52445 ΕΞ 2023 (Β' 2385) κοινή υπουργική απόφαση, ως ισχύει, περιγράφονται οι όροι και ο χρόνος έναρξης της σταδιακής υποχρέωσης υποβολής

ηλεκτρονικού τιμολογίου από τους οικονομικούς φορείς. Η υποχρέωση των οικονομικών φορέων για υποβολή ηλεκτρονικού τιμολογίου προβλέπεται ρητά στην οικεία πρόσκληση.

➤ **Προθεσμία για την παραλαβή των προσφορών, τρόπος υποβολής τους και διάρκεια ισχύος τους.**

Η προθεσμία για την παραλαβή της προσφοράς προβλέπεται στην οικεία απόφαση της αναθέτουσας αρχής που απευθύνεται στον (κάθε) προσκληθέντα οικονομικό φορέα (αρχικό ή επόμενο). Ο καθορισμός της εν λόγω προθεσμίας εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια της αναθέτουσας αρχής.

Για συμβάσεις, που ανατίθενται με τη διαδικασία της απευθείας ανάθεσης, ο τρόπος υποβολής των προσφορών (π.χ. μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, στο πρωτόκολλο της αναθέτουσας αρχής ή με χρήση του Υποσυστήματος ΕΣΗΔΗΣ), εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια της αναθέτουσας αρχής.

Επισημαίνεται ότι για τις διαδικασίες ανάθεσης, που προβλέπονται στο άρθρο 118 του ν. 4412/2016, περί απευθείας ανάθεσης, οι αναθέτουσες αρχές δεν υποχρεούνται να χρησιμοποιούν το ΕΣΗΔΗΣ (παρ. 1 αρ. 36 του ν. 4412/2016).

Η διάρκεια ισχύος της προσφοράς/ών καθορίζεται, επίσης, στην οικεία πρόσκληση, κατ' ενάσκηση της διακριτικής ευχέρειας της αναθέτουσας αρχής. Σε κάθε περίπτωση αυτή δε δύναται να υπερβαίνει δώδεκα (12) μήνες από την επόμενη της καταληκτικής ημερομηνίας που ορίζεται στην πρόσκληση (αρ. 97 του ν. 4412/2016).

➤ **Διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mail) για την υποβολή προσφορών/Ταχυδρομική διεύθυνση αναθέτουσας αρχής ή αριθμός διαδικασίας ανάθεσης στο ΕΣΗΔΗΣ (εφόσον η αναθέτουσα αρχή αποφασίζει, κατά τη διακριτική της ευχέρεια, να κάνει χρήση του ΕΣΗΔΗΣ για να διεξάγει τη διαδικασία), καθώς και αρμόδιο υπάλληλος/χειριστής της διαδικασίας.**

➤ **Περιγραφή του φυσικού και οικονομικού αντικειμένου της σύμβασης.**

➤ **Εκτιμώμενη αξία της σύμβασης, ποσότητες, πηγή χρηματοδότησης, εγκεκριμένο αίτημα (όπου απαιτείται) τρόπος και όροι πληρωμής του αναδόχου.**

➤ **Κριτήριο ανάθεσης της σύμβασης.**

- Διάρκεια ισχύος της σύμβασης.
- Οι υποχρεωτικοί λόγοι αποκλεισμού της παρ. 3 του αρ. 73 του ν. 4412/2016
- Όροι που πρέπει να πληροί η προσφορά (τυχόν τεχνικοί όροι, κριτήρια επιλογής κ.λπ.) καθώς και απαιτούμενα αποδεικτικά μέσα (δικαιολογητικά, έγγραφα) πλήρωσης των προβλεπόμενων όρων.
- Όροι εκτέλεσης (αρ. 18 του ν. 4412/2016), χρόνος παράδοσης και τόπος εκτέλεσης της σύμβασης

ΣΤ. Στοιχεία απόφασης ανάθεσης της σύμβασης

Τα στοιχεία που περιλαμβάνονται υποχρεωτικά στην απόφαση ανάθεσης και στο συμφωνητικό (σύμβαση) είναι τουλάχιστον η επωνυμία και τα στοιχεία της αναθέτουσας αρχής, συμπεριλαμβανομένου και του κωδικού ηλεκτρονικής τιμολόγησης, η περιγραφή του αντικειμένου της σύμβασης και η αξίας της, καθώς και η επωνυμία και τα στοιχεία του οικονομικού φορέα στον οποίο ανατίθεται η σύμβαση (ιδίως ΑΦΜ).

Χρήσιμο είναι στο συμφωνητικό να αναφέρονται και οι κύριοι συμβατικοί όροι, ως αυτοί είχαν προβλεφθεί στην οικεία πρόσκληση (ιδίως χρόνος παράδοσης συμβατικού είδους και διάρκεια σύμβασης).

Η. Αποδεικτικά στοιχεία/δικαιολογητικά ανάθεσης της σύμβασης των οποίων η υποβολή εκ μέρους του προσκληθέντα ζητείται υποχρεωτικά από την αναθέτουσα αρχή

Τα δικαιολογητικά που υποχρεωτικά ζητούνται από την αναθέτουσα αρχή και υποβάλλονται από τον προκληθέντα οικονομικό φορέα, είναι εκείνα που προβλέπονται στις διατάξεις των περ. α και β της παρ. 2 του άρθρου 80 του ν. 4412/2016 και αφορούν στην απόδειξη της μη συνδρομής των λόγων αποκλεισμού των παρ. 1 και 2 του άρθρου 73 του ν. 4412/2016, ήτοι:

- Προσκόμιση αποσπάσματος σχετικού μητρώου από το οποίο προκύπτει ότι δεν συντρέχουν οι λόγοι αποκλεισμού της παρ. 1 του άρθρου 73 του ν. 4412/2016. Για οικονομικούς φορείς, που είναι Έλληνες πολίτες, υποβάλλεται απόσπασμα ποινικού μητρώου. Ειδικότερα, το απόσπασμα ποινικού μητρώου υποβάλλεται:
 - α) στις περιπτώσεις εταιρειών περιορισμένης ευθύνης (Ε.Π.Ε.), ιδιωτικών κεφαλαιουχικών εταιρειών (Ι.Κ.Ε.) και προσωπικών εταιρειών (Ο.Ε. και Ε.Ε.), από τους διαχειριστές,

β) στις περιπτώσεις ανωνύμων εταιρειών (Α.Ε.), από τον διευθύνοντα σύμβουλο, τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, καθώς και τα πρόσωπα στα οποία με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου έχει ανατεθεί το σύνολο της διαχείρισης και εκπροσώπησης της εταιρείας,

γ) στις περιπτώσεις των συνεταιρισμών, από τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου,

δ) στις υπόλοιπες περιπτώσεις νομικών προσώπων, από τον κατά περίπτωση νόμιμο εκπρόσωπο.

Εναλλακτικά, είναι επιτρεπτή η υποβολή σχετικής υπεύθυνης δήλωσης στην οποία δηλώνεται η μη συνδρομή των λόγων αποκλεισμού.

- Πιστοποιητικό που εκδίδεται από την αρμόδια αρχή του οικείου κράτους μέλους ή χώρας από το οποίο προκύπτει ότι δεν συντρέχουν οι λόγοι αποκλεισμού της παρ. 2 του άρθρου 73 του ν. 4412/2016, δηλαδή ότι ο οικονομικός φορέας δεν έχει αθετήσει τις υποχρεώσεις του όσον αφορά στην καταβολή φόρων ή εισφορών κοινωνικής ασφάλισης. Για οικονομικούς φορείς, που είναι Έλληνες πολίτες ή έχουν την εγκατάστασή τους στην Ελλάδα, το πιστοποιητικό που υποβάλλεται από τον οικονομικό φορέα είναι το αποδεικτικό φορολογικής και ασφαλιστικής ενημερότητας που εκδίδεται από την Α.Α.Δ.Ε. και τον e-ΕΦΚΑ, αντιστοίχως.

Θ. Αποδεικτικά στοιχεία/δικαιολογητικά ανάθεσης της σύμβασης, των οποίων η υποβολή εκ μέρους του προσκληθέντα, εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια της αναθέτουσας αρχής

Η αναθέτουσα αρχή δύναται να ζητά από τον προκληθέντα οικονομικό φορέα, δικαιολογητικά απόδειξης πλήρωσης των όρων που έχει θέσει στη σχετική πρόσκληση υποβολής προσφοράς, όπως ενδεικτικά την πλήρωση των κριτηρίων επιλογής του άρθρου 75 του ν. 4412/2016.

Επισημαίνεται ότι σύμφωνα με την παρ. 12 του άρθρου 73 του ν. 4412/2016, για δημόσιες συμβάσεις με εκτιμώμενη αξία μεγαλύτερη από δύο χιλιάδες πεντακόσια (2.500) ευρώ μέχρι και τριάντα χιλιάδες (30.000) ευρώ, δεν εφαρμόζεται η παρ. 4 του οικείου άρθρου, και ως εκ τούτου, οι αναθέτουσες αρχές δεν προβλέπουν στην πρόκληση υποβολής προσφοράς απαίτηση περί μη συνδρομής των λεγόμενων δυνητικών λόγων αποκλεισμού στο πρόσωπο των προσκληθέντων οικονομικών φορέων.

I. Αποδεικτικά νόμιμης εκπροσώπησης και σύστασης

Σε περίπτωση που η προσφορά υποβάλλεται από οικονομικό φορέα που έχει υποχρέωση εγγραφής στο ΓΕΜΗ, ζητείται να προσκομιστεί:

- i) για την απόδειξη της νόμιμης εκπροσώπησης, σχετικό πιστοποιητικό ισχύουσας εκπροσώπησης που εκδίδεται από το ΓΕΜΗ
- ii) για την απόδειξη της νόμιμης σύστασης και των μεταβολών του νομικού προσώπου, προσκομίζει γενικό πιστοποιητικό μεταβολών του ΓΕΜΗ.

Στις λοιπές περιπτώσεις, ο οικονομικός φορέας προσκομίζει τα κατά περίπτωση νομιμοποιητικά έγγραφα σύστασης και νόμιμης εκπροσώπησης (όπως καταστατικά, πιστοποιητικά μεταβολών, αντίστοιχα ΦΕΚ, αποφάσεις συγκρότησης οργάνων διοίκησης σε σώμα, κλπ., ανάλογα με τη νομική μορφή του οικονομικού φορέα), συνοδευόμενα από υπεύθυνη δήλωση του νόμιμου εκπροσώπου ότι εξακολουθούν να ισχύουν κατά την υποβολή τους.

ΙΑ. Ενδεικτικά ερωτήματα και απαντήσεις

1. Μετά την δημοσίευση στο ΚΗΜΔΗΣ μιας πρόσκλησης υποβολής προσφοράς με τη διαδικασία της απευθείας ανάθεσης, ένας οικονομικός φορέας, που δεν είχε προσκληθεί, απέστειλε στην αναθέτουσα αρχή προσφορά για το είδος. Οφείλει η αναθέτουσα αρχή να την λάβει υπόψη της;

Όχι, η αναθέτουσα αρχή δεν λαμβάνει υπόψη της προσφορές μη προσκληθέντων οικονομικών φορέων.

Ωστόσο, εάν μετά την αρχικά δημοσιευθείσα στο ΚΗΜΔΗΣ πρόσκληση και σε κάθε περίπτωση πριν την ανάθεση της σύμβασης, ένας οικονομικός φορέας εκδηλώσει επιθυμία συμμετοχής του στη διαδικασία, επικαλούμενος τη δυνατότητα προσφοράς του είδους με καλύτερους όρους, ιδίως χαμηλότερη τιμή, η αναθέτουσα αρχή έχει τη διακριτική ευχέρεια να εξετάσει το αίτημά του και τελικά να αποφασίσει να τον προσκαλέσει.

Εάν αποδεχτεί το αίτημα αποστέλλει και στον αιτούντα σχετική πρόσκληση συμμετοχής του στη διαδικασία, ήτοι πρόκληση υποβολής προσφοράς. Άλλως, το απορρίπτει σιωπηρώς και τυχόν υποβληθείσα προσφορά δεν λαμβάνεται υπόψη.

2. Η απόφαση ανάθεσης της σύμβασης μπορεί να αφορά διαφορετικό οικονομικό φορέα από εκείνον στον οποίο υποβλήθηκε η (πρώτη) πρόσκληση για υποβολή προσφοράς;

Ναι, στην περίπτωση που η αναθέτουσα αρχή αποφασίσει να αποστείλει πρόσκληση και τελικά να αναθέσει (κατόπιν αξιολόγησης της προσφοράς του) τη σύμβαση σε διαφορετικό οικονομικό φορέα από εκείνον τον οποίο είχε προσκαλέσει αρχικά.

3. Αν η αναθέτουσα αρχή προσκαλέσει και αναθέσει τελικά τη σύμβαση σε διαφορετικό από τον αρχικά προσκληθέντα οικονομικό φορέα, παραβιάζει το νομοθετικό πλαίσιο και την αρχή του ανταγωνισμού και συνεπώς ο αρχικά προσκληθείς μπορεί να προσφύγει κατά της πράξης ανάθεσης;

Όχι. Η διαδικασία της απευθείας ανάθεσης αποτελεί μια (εθνική) διαδικασία ανάθεσης σύμβασης, κάτω των ενωσιακών ορίων, που έχει ως αποτέλεσμα την ανάθεση σύμβασης στον οικονομικό φορέα της επιλογής της αναθέτουσας αρχής. Πρόκειται για μια εξαιρετική διαδικασία, δηλαδή για μια διαδικασία κατ' εξαίρεση (νόμιμη) της κανονικής, που είναι η διαγωνιστική διαδικασία. Η τελευταία αναφέρεται ως κανονική διότι αποτελεί τον κανόνα για την ανάθεση συμβάσεων διασφαλίζοντας ιδίως την αρχή του ελεύθερου ανταγωνισμού. Αντιθέτως, η απευθείας ανάθεση σύμβασης επιτρέπεται από το νόμο, κατά παρέκκλιση της αρχής του ανταγωνισμού, λόγω του χαμηλού χρηματικού αντικειμένου της (εκτιμώμενη αξία).

Η δυνατότητα (διακριτική ευχέρεια) της αναθέτουσας αρχής να μπορεί να προσκαλέσει όσους οικονομικούς φορείς αποφασίζει (είτε με μία αρχική πρόσκληση, είτε με επόμενες προσκλήσεις) έχει ως στόχο την καλύτερη προστασία της αρχής της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης και του δημοσίου συμφέροντος.

Μετά την αξιολόγηση των προσφορών και τη κοινοποίηση-δημοσίευση της απόφασης ανάθεσης, η σύμβαση θεωρείται συναφθείσα και παράγει τα έννομα αποτελέσματά της. Λοιποί οικονομικοί φορείς, που είχαν προσκληθεί, έχουν δικαίωμα έννομης προστασίας, σύμφωνα με το άρθρο 127 του ν. 4412/2016.

4. Η εκτιμώμενη αξία της σύμβασης που σχεδιάζει η αναθέτουσα αρχή να αναθέσει με τη διαδικασία της απευθείας ανάθεσης του άρθρου 118 του ν. 4412/2016, είναι 10.000

ευρώ. Είναι υποχρεωτική η διενέργεια έρευνας αγοράς, για τον εν λόγω χρηματικό όριο;

Ναι. Η έρευνα αγοράς είναι υποχρεωτικά διενεργούμενη διαδικασία κατά το στάδιο της προετοιμασίας της σύμβασης της απευθείας ανάθεσης, δηλαδή πριν την αποστολή της πρόσκλησης για υποβολή προσφοράς.

Τούτο προκύπτει ρητά από το νομοθετικό πλαίσιο δημοσίων συμβάσεων. Ειδικότερα, αφενός στον ορισμό της απευθείας ανάθεσης (περ. 31, παρ. 1 αρ. 2 του ν. 4412/2016) προβλέπεται η ανάθεση της σύμβασης, κατόπιν διεξαγωγής έρευνας αγοράς. Αφετέρου, η τεκμηρίωση της εκτιμώμενης αξίας (προϋπολογισμού) της σύμβασης, αποτελεί υποχρεωτικό στοιχείο του φακέλου σύμβασης, ανεξαρτήτως διαδικασίας ανάθεσης και εκτιμώμενης αξίας της σύμβασης. Άλλωστε η σχετική διαδικασία προστατεύει το δημόσιο συμφέρον. Κάθε σύμβαση που ανατίθεται για την ικανοποίηση αναγκών του δημοσίου συνεπάγεται την καταβολή αντιτίμου στον ανάδοχο και επομένως τη δαπάνη δημοσίων πόρων. Η τεκμηρίωση της εκτιμώμενης αξίας της σύμβασης, δια της έρευνας αγοράς διασφαλίζει τη βέλτιστη σχέση κόστους-οφέλους.

5. Όλες οι προσκλήσεις υποβολής προσφοράς αναρτώνται στο ΚΗΜΔΗΣ;

Ναι. Πέραν της πρώτης πρόσκλησης, η οποία υποχρεωτικά αναρτάται στο ΚΗΜΔΗΣ, χρονικά μεταγενέστερες προσκλήσεις υποβολής προσφοράς προς λοιπούς οικονομικούς φορείς αναρτώνται επίσης στο ΚΗΜΔΗΣ. Τούτο προβλέπεται στο άρθρο 5 της με αρ. 76928/2021 (Β' 3075) κοινής υπουργικής απόφασης.

6. Προβλέπονται συγκεκριμένες προθεσμίες που πρέπει να τηρεί μια αναθέτουσα αρχή για την υποβολή προσφορών εκ μέρους των οικονομικών φορέων;

Όχι. Η πρόβλεψη προθεσμίας υποβολής προσφοράς στην οικεία πρόσκληση είναι στη διακριτική ευχέρεια της αναθέτουσας αρχής. Η μοναδική προϋπόθεση που υποχρεούται να τηρεί η αναθέτουσα αρχή είναι εκείνη που προβλέπεται στο άρθρο 120 του ν. 4412/2016, ήτοι η τήρηση της πενθήμερης προθεσμίας από την δημοσίευση της πρώτης πρόσκλησης στο ΚΗΜΔΗΣ έως την κοινοποίηση και δημοσίευση της απόφασης ανάθεσης της σύμβασης.

7. Μια αναθέτουσα αρχή έχει κατεπείγουσες ανάγκες. Μπορεί να τις ικανοποιήσει δια της προσφυγής στη διαδικασία της απευθείας ανάθεσης, ανεξαρτήτως χρηματικού ορίου της προς ανάθεσης σύμβασης;

Όχι. Η διαδικασία της απευθείας ανάθεσης μιας σύμβασης είναι εξαιρετική διαδικασία, υπό την έννοια ότι επιτρέπεται η χρήση της, κατ' εξαίρεση της κανονικής διαδικασίας, που είναι η διαγωνιστική, αποκλειστικά και μόνο στην περίπτωση που τούτο επιτρέπεται ρητά από το θεσμικό πλαίσιο δημοσίων συμβάσεων. Ειδικότερα, είναι δυνατή η προσφυγή σε αυτήν, όταν το οικονομικό αντικείμενο της σύμβασης (εκτιμώμενη αξία) είναι εντός των ορίων που προβλέπονται ρητά στο άρθρο 118 του ν. 4412/2016. Η εφαρμογή της εν λόγω διαδικασίας δεν γίνεται λόγω επειγουσών αναγκών αλλά διότι το οικονομικό αντικείμενο της σύμβασης είναι μικρό και η διεξαγωγή διαγωνισμού ενδεχομένως να συνεπαγόταν δυσανάλογο διοικητικό κόστος για το Δημόσιο. Ως εκ τούτου, δεν υπάρχει διαχωρισμός σε επείγουσες και μη ανάγκες που ικανοποιούνται δια της προσφυγής στη διαδικασία της απευθείας ανάθεσης. Για περιπτώσεις κατεπείγουσών αναγκών (που δεν προκύπτουν από υπαιτιότητα της αναθέτουσας αρχής), ανεξαρτήτως χρηματικού ορίου, εφαρμογή έχει η περ. γ της παρ. 2 του άρθρου 32 του ν. 4412/2016 (διαδικασία με διαπραγμάτευση χωρίς προηγούμενη δημοσίευση).

8. Μια αναθέτουσα αρχή έχει κατεπείγουσες ανάγκες. Μπορεί να τις ικανοποιήσει δια της προσφυγής στη διαδικασία της απευθείας ανάθεσης χωρίς να τηρηθούν οι προθεσμίες που προβλέπονται στο άρθρο 120 του ν. 4412/2016;

Όχι. Ισχύει η απάντηση στην ερώτηση 7. Δεν υπάρχει διαχωρισμός σε επείγουσες και μη ανάγκες που ικανοποιούνται δια της προσφυγής στη διαδικασία της απευθείας ανάθεσης. Για όλες τις ανάγκες που καλύπτονται, μέσω σύμβασης που ανατίθεται με τη διαδικασία του άρθρου 118 του ν. 4412/2016, ισχύουν τα προβλεπόμενα στο άρθρο 120 του οικείου νόμου, και συνεπώς η αναθέτουσα αρχή υποχρεούται να τηρεί τις οριζόμενες σε αυτό προθεσμίες.

9. Υπάρχει όριο στον αριθμό των συμβάσεων ιδίου αντικειμένου που μπορεί η αναθέτουσα αρχή να αναθέσει με τη διαδικασία της απευθείας ανάθεσης εντός του ίδιου έτους;

Όχι. Δεν υπάρχει ποσοτικό όριο στον αριθμό των συμβάσεων. Ο περιορισμός αφορά στο οικονομικό αντικείμενο/αξία των συμβάσεων. Η αναθέτουσα αρχή μπορεί να αναθέσει όσες συμβάσεις κρίνει αναγκαίο, υπό την προϋπόθεση ότι η εκτιμώμενη αξία αυτών δεν υπερβαίνει αθροιστικά, εντός του ίδιου έτους, τα όρια που προβλέπονται στο άρθρο 118 του ν. 4412/2016. Για τον υπολογισμό λαμβάνεται υπόψη το ημερολογιακό έτος, ήτοι από 1/1 έως 31/12. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στην εφαρμογή του άρθρ. 6 του ν. 4412/2016 αναφορικά με την επιλογή της χρησιμοποιούμενης μεθόδου για τον υπολογισμό της εκτιμώμενης αξίας της σύμβασης και την αποφυγή κατατμήσεων.

10. Η αναθέτουσα αρχή επιθυμεί να αναθέσει σύμβαση εκτιμώμενης αξίας 28.000 ευρώ για την προμήθεια ηλεκτρονικών υπολογιστών. Στοχεύοντας στο μέγιστο δυνατό ανταγωνισμό αποφασίζει να απευθύνει ανοιχτή πρόσκληση υποβολής προσφορών. Επιτρέπεται αυτή η ενέργεια και με ποια διαδικασία διενεργείται;

Ναι, η ενέργεια αυτή είναι καθ' όλα νόμιμη και επιτρεπτή. Ο ν. 4412/2016 προβλέπει (κατά κανόνα) ανώτατο χρηματικό όριο τις 30.000 ευρώ, προκειμένου να εφαρμοστεί η διαδικασία της απευθείας ανάθεσης. Ωστόσο, σε καμία περίπτωση δεν απαγορεύεται για την ανάθεση συμβάσεων, εκτιμώμενης αξίας ως το όριο αυτό, η διενέργεια διαγωνιστικής διαδικασίας. Μολαταύτα, σε περίπτωση που η πρόσκληση για υποβολή προσφοράς απευθύνεται προς κάθε ενδιαφερόμενο και όχι προς συγκεκριμένους οικονομικούς φορείς, τότε η διαδικασία που επιλέγεται να εφαρμοστεί είναι εκείνη του ανοιχτού διαγωνισμού για ανάθεση σύμβασης, κάτω των ορίων. Με άλλα λόγια, η αναθέτουσα αρχή προκηρύσσει σύμβαση κάτω των ορίων και εφαρμόζει τις διατάξεις του ν. 4412/2016 που αφορούν στην ανοιχτή διαδικασία του άρθρου 27 του ν. 4412/2016 για την εν λόγω σύμβαση.

Αναφέρεται ότι η διαδικασία με τίτλο «Διαδικασία απευθείας ανάθεσης σύμβασης προμηθειών ή υπηρεσιών» έχει καταχωριστεί στο Εθνικό Μητρώο Διοικητικών Διαδικασιών «ΜΙΤΟΣ» (<https://mitos.gov.gr>) με Μοναδικό Αριθμό Καταχώρησης **383146**.

Η παρούσα να δημοσιευθεί στον ιστότοπο του Υπουργείου Ανάπτυξης (<https://www.mindev.gov.gr/>), της Γενικής Γραμματείας Εμπορίου (<https://www.gge.mindev.gov.gr/>), και να αναρτηθεί στον ιστοχώρο του Προγράμματος Διαύγεια.

ΑΚΡΙΒΕΣ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ
Ο προϊστάμενος του Τμήματος Εξυπηρέτησης
Κοινού και Πρωτοκόλλου

ΣΤΑΘΗ ΙΟΥΛΙΑ

ΜΕ ΕΝΤΟΛΗ ΥΠΟΥΡΓΟΥ
Ο ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

ΣΩΤΗΡΙΟΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

Εσωτερική Διανομή:

1. Γραφείο κ. Υπουργού Ανάπτυξης
2. Γραφείο κ. Γενικού Γραμματέα Εμπορίου
3. Γραφείο κ. Προϊσταμένου Γενικής Διεύθυνσης Δημοσίων Συμβάσεων
4. Διεύθυνση Σχεδιασμού, Προγραμματισμού και Υποστήριξης
5. Διεύθυνση Διαχείρισης Διαγωνιστικών Διαδικασιών
6. Διεύθυνση Έρευνας Αγοράς και Τεχνικών Προδιαγραφών